

श्रीमद् भागवत का यह सार
भगवद् भक्ति ही आधार

श्रीमद्भागवत रसिक कुटुंब रुद्र गीत

शिव शंकर की निर्मल प्रीत
है कृष्ण आराधन रुद्र गीत

नारायणं(न्) नमस्कृत्य, नरं(ञ्) चैव नरोत्तमम्।
देवीं(म्) सरस्वतीं(वँ) व्यासं(न्), ततो जयमुदीरयेत्॥

नामसंङ्कीर्तनं(यँ) यस्य, सर्वपापप्रणाशनम्।
प्रणामो दुःखशमनस्, तं(न्) नमामि हरिं(म्) परम्॥

श्रीमद्भागवतमहापुराणम्
चतुर्थः(स्) स्कंधः
अथ चतुर्विंशोऽध्यायः

मैत्रेय उवाच

विजिताश्वोऽधिराजाऽऽसीत्-पृथुपुत्रः(फ्) पृथुश्रवाः।
यवीयोभ्योऽददात्काष्ठा, भ्रातृभ्यो भ्रातृवत्सलः॥ (1)

विजिताश्वोऽ + धिराजाऽऽ + सीत्, यवी + योभ्योऽ + ददात् + काष्ठा

हर्य^{*}क्षायादिशत्प्राचीं(न्), धूम्रकेशाय दक्षिणाम्।
प्रतीचीं(वँ) वृकसं(ञ्)ज्ञाय, तुर्यां(न्) द्रविणसे विभुः॥ (2)

हर्य + क्षाया + दिशत् + प्राचीं(न्), वृक + सं(ञ्)ज्ञाय

अन्तर्धानगतिं(म्) शक्राल्-लब्ध्वान्तर्धानसं(ञ्)ज्ञितः।
अपत्यत्रयमाधत्त, शिखण्डिन्यां(म्) सुसम्मत् ॥ (3)

अन्तर् + धानगतिं(म्), लब्ध्वान्तर् + धान + सं(ञ्)ज्ञितः

अपत् + यत्र + यमा + धत्त, शिखण् + डिन्यां(म्), सुसम् + मतम्

पावकः(फ्) पवमानंश्च, शुचिरित्यग्रयः(फ्) पुरा।

वसिष्ठशापादुत्पन्नाः(फ्), पुनर्योगगतिं(ङ्) गताः॥ (4)

शुचि + रित्यग् + नयः(फ्), वसिष्ठ + शापा + दुत्पन्नाः(फ्), पुनर् + योग + गतिं(ङ्)

अन्तर्धानो नभस्वत्यां(म्), हविर्धानमविन्दत।

य इन्द्रमंश्वहर्तारं(वँ), विद्वानपि न जग्निवान्॥ (5)

नभस् + वत्यां(म्), हविर् + धानम + विन्दत, इन्द्र + मंश्व + हर्तारं(वँ)

राज्ञां(वँ) वृत्तिं(ङ्) करादान-दण्डशुल्कादिदारुणाम्।

मन्यमानो दीर्घसत्रं-व्याजेन विससर्ज ह॥ (6)

दण्ड + शुल्कादि + दारुणाम्

तत्रापि हं(म्)सं(म्) पुरुषं(म्), परमात्मानमात्मदृक्।

यजं(म्)स्तल्लोकतामाप, कुशलेन समाधिना॥ (7)

परमात्मा + नमात् + मदृक्, यजं(म्) + स्तल् + लोकता + माप

हविर्धानाद्भविर्धानी, विदुरासूत षट् सुतान्।

बर्हिषदं(ङ्) गयं(म्) शुक्लं(ङ्), कृष्णं(म्) संत्यं(ञ्) जितं व्रतम्॥ (8)

हविर् + धानाद् + धविर्धानी

बर्हिषत् सुमहाभागो, हाविर्धानिः(फ्) प्रजापतिः।
क्रियाकाण्डेषु निष्णातो, योगेषु च कुरूद्वह ॥ (9)

सुमहा + भागो, कुरूद् + वह

यस्येदं(न्) देवयजन-मनु यज्ञं(वँ) वितन्वतः।
प्राचीनाग्रैः(ख्) कुशैरासी-दास्तृतं(वँ) वसुधातलम् ॥ (10)

कुशै+ रासीत्

सामुद्रीं(न्) देवदेवोक्ता-मुपयेमे शतद्रुतिम्।
यां(वँ) वीक्ष्य चारुसर्वाङ्गीं(ङ्), किशोरीं(म्) सुष्ट्वलङ्कृताम्।
परिक्रमन्तीमुद्वाहे, चकमेऽग्निः(श्) शुकीमिव ॥ (11)

देव + देवोक्ता, चारु + सर्वाङ्गीं(ङ्)

सुष्ट् + वलङ् + कृताम्, परि + क्रमन्ती + मुद्वाहे

विबुधासुरगन्धर्व-मुनिसिद्धनरोरगाः।
विजिताः(स्) सूर्यया दिक्षु, क्वणयन्त्यैव नूपुरैः ॥ (12)

विबुधा + सुर + गन्धर्व

मुनि + सिद्ध + नरोरगाः, क्वण + यन्त्यैव

प्राचीनबर्हिषः(फ्) पुत्राः(श्), शतद्रुत्यां(न्) दशाभवन्।
तुल्यनामव्रताः(स्) सर्वे, धर्मस्नाताः(फ्) प्रचेतसः ॥ (13)

प्राचीन + बर्हिषः(फ्), तुल्य + नाम + व्रताः(स्)

पित्राऽऽदिष्टाः(फ्) प्रजासर्गे, तपसेऽर्णवमाविशन्।
दशवर्षसहस्राणि, तपसाऽऽर्चं(म्)स्तपस्पतिम् ॥ (14)

तपसेऽर्ण+ वमा+ विशन्, दश+ वर्ष+ सहस्राणि

तपसाऽऽर् + चं(म्)स् + तपस्पतिम्

यदुक्तं(म्) पथि दृष्टेन, गिरिशेन प्रसीदता।
तद्भ्यायन्तो जपन्तश्च, पूजयन्तश्च सं(यँ)यताः॥ (15)

तद्भ्या + यन्तो

विदुर उवाच

प्रचेतसां(ङ्) गिरित्रेण, यथाऽऽसीत्पथि संङ्गमः।
यदुताह हरः(फ्) प्रीतस्- तन्नो ब्रह्मन् वदार्थवत् ॥ (16)

यथा+ सीत् + पथि

संङ्गमः(ख्) खलु विप्रर्षे, शिवेनेह शरीरिणाम्।
दुर्लभो मुनयो दंध्यु- रसङ्गाद्यमभीप्सितम् ॥ (17)

रसङ्गा + द्यम + भीप्सितम्

आत्मारामोऽपि यस्त्वस्य, लोककल्पस्य राधसे।
शक्त्या युक्तो विचरति, घोरया भगवान् भवः॥ (18)

आत्मा + रामोऽपि, यस् + त्वस्य

मैत्रेय उवाच

प्रचेतसः(फ्) पितुर्वाक्यं(म्), शिरसाऽऽदाय साधवः।
दिशं(म्) प्रतीचीं(म्) प्रययुस्- तपस्यादृतचेतसः॥ (19)

पितुर् + वाक्यं(म्), तपस्या + दृत + चेतसः

समुद्रमुप विस्तीर्ण- मपश्यन् सुमहत्सरः।
महन्मन इव स्वच्छं(म्), प्रसन्नसलिलाशयम्॥ (20)

प्रसन्न + सलिला + शयम्

नील^{*}रक्तोत्पलाम्भोज-कह्लारेन्दीवराकरम्।
हं(म्)ससारसचक्राह-कार^{*}ण्डवनिकूजितम् ॥ (21)

नील + रक्तोत् + पलाम्भोज

कह्ला + रेन्दी + वराकरम्, हं(म्)ससार + सचक्राह

मत्त^{*}भ्रमरसौस्वर्य-हृष्टरोमलताङ्घ्रिपम्।
पद्मकोशरजो दिक्षु, विक्षिप^{*}त्पवनोत्सवम् ॥ (22)

मत्त + भ्रमर + सौस्वर्य

हृष्ट + रोम + लताङ्घ्रिपम्, विक्षिपत् + पवनोत् + सवम्

तत्र गान्धर्वमाकर्ण्य, दिव्यमार्गमनोहरम्।

विसिस्म्यू राजपुत्रास्ते, मृदं(ङ्)गपणवाद्यनु ॥ (23)

गान्धर्व + माकर्ण्य

दिव्य + मार्ग + मनोहरम्, मृदं(ङ्) + गपण + वाद्यनु

तर्ह्येव सरसस्तस्मान्-निष्क्रामन्तं(म्) सहानुगम्।

उपगीयमानममरं-प्रवरं(वँ) विबुधानुगैः ॥ (24)

सरसस् + तस्मान्, उपगीय + मान + ममर

तप्तहेमनिकायाभं(म्), शितिकण्ठं(न्) त्रिलोचनम्।

प्रसादसुमुखं(वँ) वीक्ष्यं, प्रणेमुर्जातकौतुकाः ॥ (25)

तप्त + हेम + निकायाभं(म्)

प्रणेमुर् + जात + कौतुकाः

स तान् प्रपन्नार्तिहरो, भगवान्धर्मवत्सलः।

धर्मज्ञान् शीलसम्पन्नान्, प्रीतः(फ्) प्रीतानुवाच ह ॥ (26)

प्रपन् + नार्ति + हरो, शील + सम्पन् + नान्

श्रीरुद्र उवाच

यूयं(वँ) वेदिषदः(फ्) पुत्रा, विदितं(वँ) वँश्चिकीर्षितम्।
अनुग्रहाय भद्रं(वँ) व, एवं(म्) मे दर्शनं(ङ्) कृतम्॥ (27)

वश्चि + कीर्षितम्

यः(फ्) परं(म्) रं(म्)हसः(स्) साक्षात्-त्रिगुणाज्जीवसंज्ञितात्।
भगवन्तं(वँ) वासुदेवं(म्), प्रपन्नः(स्) सँ प्रियो हि मे॥ (28)

त्रिगुणाज् + जीव + संज्ञितात्

स्वधर्मनिष्ठः(श्) शतजन्मभिः(फ्) पुमान्,
विरिञ्चतामेति ततः(फ्) परं(म्) हि माम्।
अव्याकृतं(म्) भागवतोऽथ वैष्णवं(म्),
पदं(यँ) यथाहं(वँ) विबुधाः(ख्) कलात्यये॥ (29)

विरिञ् + चता + मेति

अथ भागवता यूयं(म्), प्रियाः(स्) स्थ भगवान् यथा।
न मद्भागवतानां(ञ्) चँ, प्रेयानँन्योऽस्ति कर्हिचित्॥ (30)

मद् + भागवता + नां(ञ्), प्रेया + नन्योऽस्ति

इदं(वँ) विविक्तं(ञ्) जप्तव्यं(म्), पवित्रं(म्) मं(ङ्)गलं(म्) परम्।
निः(श्)श्रेयसकरं(ञ्) चापि, श्रूयतां(न्) तद्वदामि वः॥ (31)

तद् + वदामि

मैत्रेय उवाच

इत्यनुक्रोशहृदयो, भगवानाह तान् शिवः।

बद्धाञ्जलीन् राजपुत्रान्-नारायणपरो वचः॥(32)

इत्यनु + क्रोश + हृदयो

श्रीरुद्र उवाच

जितं(न्) त आत्मविद्ध्युर्य-स्वस्तये स्वस्तिरस्तु मे।

भवता राधसा राद्धं(म्), सर्वस्मा आत्मने नमः॥(33)

आत्म + विद्ध्युर्य

नमः(फ्) पङ्कजनाभाय, भूतसूक्ष्मेन्द्रियात्मने।

वासुदेवाय शान्ताय, कूटस्थाय स्वरोचिषे॥(34)

भूत + सूक्ष्मेन्द्रि + यात्मने

सङ्कर्षणाय सूक्ष्माय, दुरन्तायान्तकाय च।

नमो विश्वप्रबोधाय, प्रद्युम्नायान्तरात्मने॥ (35)

प्रद्युम्ना + यान्त + रात्मने

नमो नमोऽनिरुद्धाय, हृषीकेशेन्द्रियात्मने।

नमः(फ्) परमहं(म्)साय, पूर्णाय निभृतात्मने॥(36)

हृषी + केशेन्द्रि + यात्मने

स्वर्गापवर्गद्वाराय, नित्यं(म्) शुचिषदे नमः।

नमो हिरण्यवीर्याय, चातुर्होत्राय तन्तवे॥(37)

स्वर्गा + पवर्ग + द्वाराय

नम ऊर्ज इषे त्रय्याः(फ्), पतये यंज्ञरेतसे ।
तृप्तिदाय च जीवानां(न्), नमः(स्) सर्वरसात्मने ॥(38)

सर्व + रसात्मने

सर्वसत्त्वात्मदेहाय, विशेषायं स्थवीयसे ।
नमस्त्रैलोक्यपालाय, सहओजोबलाय च ॥(39)

सर्व + सत्त्वात्म + देहाय

नमस् + त्रैलोक्य + पालाय

अर्थलिं(ङ्)गाय नभसे, नमोऽन्तर्बहिरात्मने ।
नमः(फ्) पुण्याय लोकाय, अमुंष्मै भूरिवर्चसे ॥(40)

नमोऽन् + तर् + बहिरात्मने

प्रवृत्ताय निवृत्ताय, पितृदेवाय कर्मणे ।
नमोऽधर्मविपाकाय, मृत्यवे दुःखदाय च ॥(41)

नमोऽ + धर्म + विपाकाय

नमस्त आशिषामीश, मनवे कारणात्मने ।
नमो धर्माय बृहते, कृष्णायाकुण्ठमेधसे ।
पुरुषाय पुराणाय, सां(ङ्)ख्ययोगेश्वराय च ॥ (42)

कृष्णाया + कुण्ठ + मेधसे

शक्तित्रयसमेताय, मीढुषेऽहं(ङ्)कृतात्मने ।
चेतआकृतिरूपाय, नमो वाचोविभूतये ॥(43)

मीढुषेऽ + हं(ङ्) + कृतात्मने

दर्शनं(न) नो दिदृक्षूणां(न), देहि भागवतार्चितम्।
रूपं(म्) प्रियतमं(म्) स्वानां(म्), सर्वेन्द्रियगुणाञ्जनम्॥(44)

सर्वेन्द्रिय + गुणाञ् + जनम्

*स्निग्ध*प्रावृड्*घनश्यामं(म्), सर्वसौन्दर्यसङ्ग्रहम्।
चार्वायतचतुर्बाहुं(म्), सुजातरुचिराननम्॥ (45)

स्निग्ध + प्रावृड् + घनश्यामं(म्), सर्व + सौन्दर्य + सङ्ग्रहम्

चार्वा + यत + चतुर्बाहुं(म्), सुजा + तरुचिरा + ननम्

*पद्मकोशपलाशाक्षं(म्), सुन्दरंभ्रु सुनासिकम्।
सुद्विजं(म्) सुकपोलास्यं(म्), समकर्णविभूषणम्॥(46)

पद्म + कोश + पला + शाक्षं(म्), सम + कर्ण + विभूषणम्

*प्रीतिप्रहसितापां(ङ्)ग-मलकैरुपशोभितम्।

*लसत्पङ्कजकिं(ञ्)जल्लक-दुकूलं(म्) मृष्टकुण्डलम्॥(47)

प्रीति + प्रहसिता + पाङ्गम्

अलकै + रूप + शोभितम्, लसत् + पङ्कज + किञ्जल्लक

स्फुरत्किरीटवलय-हारनूपुरमेखलम्।

*शङ्खचक्रगदापद्म-मालामण्युत्तमर्द्धिमत्॥(48)

स्फुरत् + किरीट + वलय, हार + नूपुर + मेखलम्

शङ्ख + चक्र + गदा + पद्म,माला + मण्युत्त + मर्द्धिमत्

सिं(म्)*हस्कन्धत्विषो बिभ्रत्-सौभगंग्रीवकौस्तुभम्।

श्रियानपायिन्या क्षिप्त-निकषाशमोरसोल्लसत्॥(49)

सिं(वँ)ह + स्कन्धत् + विषो

सौभग + ग्रीव + कौस्तुभम्, निकषाश् + मोर + सोल्लसत्

पूररेचकसं(वँ)विग्र-वलिवल्गुदलोदरम्।
प्रतिसं(ङ्)क्रामयद्विश्वं(न्), नाभ्याऽऽवर्तगभीरया ॥(50)

पूर + रेचक + संविग्र, वलिवल् + गुद + लोदरम्
प्रतिसं(ङ्)क्रा + मयद् + विश्वन्, नाभ्याऽऽ + वर्त + गभीरया
श्यामंश्रोण्यधिरोचिष्णुर्-दुकूलस्वर्णमेखलम्।
समचार्वङ्घ्रिजङ्घोरु-निम्नजानुसुदर्शनम् ॥(51)

श्याम + श्रोण्य + धिरो + चिष्णुर्, दुकूल + स्वर्ण + मेखलम्
सम + चार्वङ् + घ्रिजङ् + घोरु, निम्न + जानु + सुदर्शनम्

पदा शरत्पद्मपलाशरोचिषा,
नखद्युभिर्नोऽन्तरघं(वँ) विधुन्वता।

प्रदर्शयं स्वीयमपास्तसाध्वसं(म्),
पदं(ङ्) गुरो मार्गगुरुस्तमोजुषाम् ॥(52)

शरत् + पद्म + पलाश + रोचिषा, नख + द्युभिर् + नोऽन्तरघं(म्)
स्वी + यम + पास्त + साध्वसं(म्), मार्ग + गुरुस् + तमो + जुषाम्

एतद्रूपमनुध्येय-मात्मशुद्धिमभीप्सताम्।
यद्भक्तियोगोऽभयदः(स्), स्वधर्ममनुतिष्ठताम् ॥(53)

एतद् + रूपमनु + ध्येय, मात्म + शुद्धि + मभीप् + सताम्
यद् + भक्तियोगोऽ + भयदः(स्), स्वधर्म + मनु + तिष्ठताम्

भवान् भक्तिमता लभ्यो, दुर्लभः(स्) सर्वदेहिनाम्।
स्वाराज्यस्याप्यभिमत, एकान्तेनात्मविद्वतिः ॥(54)

स्वा + राज्यस् + याप्य + भिमत
एकान्ते + नात्म + विद्वतिः

तं(न्) दुराराध्यमाराध्य, सतामपि दुरापया ।
एकान्तभक्त्या को वाञ्छेत्-पादमूलं(वँ) विना बहिः ॥(55)

दुरा + राध्य + माराध्य

यत्र निर्विष्टमरणं(ङ्), कृतान्तो नाभिमन्यते ।
विश्वं(वँ) विध्वं(म्)सयन् वीर्य-शौर्यविस्फूर्जितंभ्रुवा ॥(56)

निर् + विष्ट + मरणं(ङ्), शौर्य + विस्फूर् + जित + भ्रुवा

क्षणार्धेनापि तुलये, नं स्वर्गं(न्) नापुनर्भवम् ।
भगवत्सं(ङ्)गिसं(ङ्)गस्य, मर्त्यानां(ङ्) किमुताशिषः ॥(57)

क्षणार् + धेनापि, भगवत् + सं(ङ्)गि + सं(ङ्)गस्य ,किमुता + शिषः

अथानघाङ्घ्रेस्तव कीर्तितीर्थयो-
रन्तर्बहिः(स्)स्नानविधूतपाप्मनाम् ।
भूतेष्वनुक्रोशसुसत्त्वशीलिनां(म्),
स्यात्सं(ङ्)गमोऽनुग्रह एष नस्तव ॥(58)

अथान + घाङ् + घ्रेस् + तव, रन्तर् + बहिः(स्) + स्नान + विधूत + पाप्मनाम्

भूतेष्व + नुक्रो + शसुसत्त्व + शीलिनां(म्), स्यात् + सं(ङ्)ग + मोऽनुग्रह

न यस्य चित्तं(म्) बहिरर्थविभ्रमं(न्),
तमोगुहायां(ञ्) च विशुद्धमाविशत् ।
यद्भक्तियोगानुगृहीतमं(ञ्)जसा,
मुनिर्विचष्टे ननु तत्र ते गतिम् ॥(59)

बहि + रर्थ + विभ्रमं(न्) ,

यद् + भक्तियोगा + नुगृहीत + मं(ञ्)जसा, मुनिर् + विचष्टे

यत्रेदं(वँ) व्यज्यते विश्वं(वँ), विश्वस्मिन्नवभाति यत्।
तत् त्वं(म्) ब्रह्म परं(ञ्) ज्योति- राकाशमिव विस्तृतम्॥(60)

विश्वस् + मिन् + नवभाति

यो माययेदं(म्) पुरुरूपयासृजद्
बिभर्ति भूयः(ह) क्षपयत्यविक्रियः।
यद्भेदबुद्धिः(स्) सदिवात्मदुः(स्)स्थया
तमात्मतन्त्रं(म्) भगवन् प्रतीमहि॥(61)

पुरु + रूपया + सृजद्, क्षप + यत्य + विक्रियः

सदि + वात्म + दुः(स्)स्थया, तमात्म + तन्त्रं(म्)

क्रियाकलापैरिदमेव योगिनः(श्)
श्रद्धान्विताः(स्) साधु यजन्ति सिद्धये।
भूतेन्द्रियान्तः(ख)करणोपलक्षितं(वँ)
वेदे च तन्त्रे च त एव कोविदाः॥(62)

क्रिया + कलापै + रिदमेव,

भूतेन्द्रि + यान्तः(ख) + करणो + पलक्षितं(वँ)

त्वमेक आद्यः(फ) पुरुषः(स्) सुप्तशक्तिस् -
तया रजः(स्)सत्त्वतमो विभिद्यते।
महानहं(ङ्) खं(म्) मरुदग्निवार्धराः(स्)
सुरर्षयो भूतगणा इदं(यँ) यतः॥ (63)

मरु + दग्नि + वार्धराः(स्)

सृष्टं(म्) स्वशक्त्येदमनुप्रविष्टं-
चतुर्विधं(म्) पुरमात्मां(म्)शकेन।
अथो विदुस्तं(म्) पुरुषं(म्) संन्तमन्तर्-
भुङ्क्ते हृषीकैर्मधु सारघं(यँ) यः॥(64)

स्व + शक्त्ये + दम + नुप्रविष्टं, पुर + मात्मां(म्) + शकेन, हृषी + कैर् + मधु

स एष लोकानतिचण्डवेगो
विकर्षसि त्वं(ङ्) खलु कालयानः।
भूतानि भूतैरनुमेयतत्त्वो
घनावलीर्वायुरिवाविषह्यः॥(65)

लोका + नति + चण्ड + वेगो, भूतै + रनुमेय + तत्त्वो, घना + वलीर् + वायुरिवा + विषह्यः

प्रमत्तमुच्चैरितिकृत्यचिन्तया
प्रवृद्धलोभं(वँ) विषयेषु लालसम्।
त्वमप्रमत्तः(स्) सहसाभिपद्यसे
क्षुल्लेलिहानोऽहिरिवाखुमन्तकः॥(66)

प्रमत्त + मुच्चै + रिति + कृत्य + चिन्तया, क्षुल्ले + लिहानोऽ + हिरिवाखु + मन्तकः

कस्त्वत्पदाब्जं(वँ) विजहाति पण्डितो
यस्तेऽवमानव्ययमानकेतनः।
विशङ्क्यास्मद्गुरुरर्चति स्म यद्
विनोपपत्तिं(म्) मनवश्चतुर्दश॥(67)

कस् + त्वत् + पदाब्जं(म्), यस्तेऽ + वमान + व्ययमान + केतनः

विशङ्क्या + स्मद् + गुरुरर् + चति, विनोप + पत्तिं(म्), मनवश् + चतुर्दश

अथ* त्वमसि नो ब्रह्मन्, परमात्मन् विपश्चिताम्।
विश्वं(म्) रुद्रभयं ध्वस्त-मकुतश्चिद्भया गतिः ॥(68)

विपश् + चिताम्, रुद्र + भय + ध्वस्त, मकुतश् + चिद् + भया

इदं(ञ्) जपत भद्रं(वँ) वो, विशुद्धा नृपनन्दनाः।
स्वधर्ममनुतिष्ठन्तो, भगवत्यर्पिताशयाः ॥(69)

स्वधर्म + मनु + तिष्ठन्तो, भगवत् + यर् + पिताशयाः

तमेवात्मानमात्मस्थं(म्), सर्वभूतेष्ववस्थितम्।
पूजयं ध्वं(ङ्) गृणन्तश्च, ध्यायन्तश्चासकृद्धरिम् ॥(70)

तमे + वात्मा + नमात् + मस्थं(म्), सर्व + भूतेष्व + वस्थितम्, ध्यायन्तश् + चासकृद् + धरिम्

योगादेशमुपासाद्य, धारयन्तो मुनिव्रताः।

समाहितधियः(स्) सर्व, एतदभ्यसतावृताः ॥(71)

योगा + देश + मुपा + साद्य, समा + हित + धियः(स्), एत + दभ्य + सता + वृताः

इदमाह पुरास्माकं(म्), भगवान् विश्वसृक्पतिः।

भृग्वादीनामात्मजानां(म्), सिसृक्षुः(स्) सं(म्)सिसृक्षताम् ॥(72)

भगवान् + विश्व + सृक्पतिः, भृग्वादी + ना + मात्म + जानां(म्), सं(म्)सि + सृ + क्षताम्

ते वयं(न्) नोदिताः(स्) सर्वे, प्रजासर्गे प्रजेश्वराः।

अनेनं ध्वस्ततमसः(स्), सिसृक्ष्मो विविधाः(फ्) प्रजाः ॥(73)

ध्वस्त + तमसः(स्)

अथेदं(न्) नित्यदा युक्तो, जपन्नवहितः(फ्) पुमान्।

अचिराच्छ्रेय आप्नोति, वासुदेवपरायणः ॥(74)

जपन्न + वहितः(फ्), अचिरा + श्रेय, वासुदेव + परायणः

श्रेयसामिह सर्वेषां(ञ), ज्ञानं(न्) निः(श्)श्रेयसं(म्) परम्।
सुखं(न्) तरति दुष्पारं(ञ), ज्ञाननौर्व्यसनार्णवम्॥(75)

श्रेयसा + मिह, ज्ञान + नौर् + व्यस + नार्णवम्

य इमं(म्) श्रद्धया युक्तो, मद्गीतं(म्) भगवत्स्तवम्।
अधीयानो दुराराध्यं(म्), हरिमाराधयत्यसौ॥(76)

भगवत् + स्तवम्, दुरा + राध्यं(म्), हरि + मारा + धयत् + यसौ

विन्दते पुरुषोऽमुष्मा-द्यद्यदिच्छत्यसत्वरम्।
मद्गीतगीतात्सुप्रीताच्-छ्रेयसामेकवल्लभात्॥(77)

पुरुषोऽ + मुष्माद्, यद्यदिच् + छत्य + सत्वरम्

मद्गीत + गीतात् + सुप्रीताच्, छ्रेय + सामेक + वल्लभात्

इदं(यँ) यः(ख्) कल्य उत्यायं, प्राञ्जलिः(श्) श्रद्धयान्वितः।
शृणुयाच्छ्रावयेन्मर्त्यो, मुच्यते कर्मबन्धनैः॥(78)

शृणु + याच् + छाव + येन् + मर्त्यो

गीतं(म्) मयेदं(न्) नरदेवनन्दनाः(फ्)
परस्य पुंसः(फ्) परमात्मनः(स्) स्तवम्।
जपन्त एकाग्रधियस्तपो महच्-
चरध्वमन्ते तत आप्स्यथेप्सितम्॥(79)

नरदेव + नन्दनाः, एका + ग्रधियस् + तपो, महच् + चर + ध्वमन्ते, आप्स्य + थेप् + सितम्

॥ इति श्रीमद्भागवते महापुराणे पारमहं(म्)स्यां(म्) सं(म्)हितायां(ञ)
चतुर्थस्कन्धे रुद्रगीतं(न्) नाम चतुर्विंशोऽध्यायः॥

ॐ पूर्णमदः(फ) पूर्णमिदं(म)पूर्णात्पूर्णमुदच्यते
पूर्णस्य* पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते।।
ॐ शान्तिः(श)शान्तिः(श)शान्तिः।।

